

NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

• Nr. 48 (6957)

• Trešdiena, 1999. gada 30. jūnijs

• Cena Ls 0,22

Pērkona dienā, Pēteros

29. jūnijs — Lapu diena, Pērkona diena, Pēteri. Jāņu atsvēte. Ligo tāpat kā Jānos, agrākos laikos jo īpaši, kā, piemēram, 16. gadsimtā, kad no Jāņiem līdz Pēteriem visur dega ugunis. Jaunieši mēdz «ierunāt» Jānos nolūkoto.

*Ai, Jānīti, Ziedainīti,
Pēterīti, Lapainīti.
Jāni gāju rādīties,
Pēteri solīties.*

Pēterdienā dzeguze pieliek punktu savam pavasara kūkojumam.

Aiz skajās ligošanas jezgas jaunie ļaudis lielākoties pat nemana vēl kādu latviešiem augstu turamu un svinamu dienu, bet vecākā un prātīgākā paaudze zina, ka Pēterdiena ir lieli svētki. Ir pie malas liekami lielie darbi, ir jādodas uz dievnamu, kur tiek godināts svētais Pēteris. Un, protams, kādam Pēterim jāliek galvā vainags un jāsvēic vārdadienā. Atšķirībā no Jāņiem, kuri atrodami visās vīriešu kārtas vecuma grupās, sākot no zidaiņiem līdz pat sirmgalvjiem, Pētera vārdu puīšļiem mūsdienās reti kāds ieliek. Tāpēc šī vārda īpašnieki galvenokārt ir pusmūža vai vēl cienījamāka vecuma vīri.

Pēteris katrā paaudzē

Stiprais Pētera vārds Skuteļu dzimtā ir dots katras paaudzes vīram. Saunas pagasta Lielajos Anspokos Jūzupeņu mājas saimniekam Pēterim Skutelim viņa vārds ielikts par godu vectēvam un krusttēvam, kas arī bijuši Pēteri. Šo vārdu mantojis arī Pētera Skuteļa krustdēls. Skuteļu mājās Saunas pagastā dzīvo cilvēki, par kuriem pagasta padomes priekšsēdētāja Emīlija Kokorīte saka tikai cildinošus vārdus. Pirmie, kas savā laikā atsaucās uz padomes aicinājumu piedalīties konkursā par sakoptāko māju. Toreiz šie konkursi vēl nebija populāri, un laucinieku atturīgums organizētājiem bija grūti pārvarams. Jūzupeņi bija gatavi savas mājas rādīt svešām acīm, jo tajās visu laiku vienlaikus gādāts gan par saimniecības stiprumu, gan arī par sētas tīkamu izskatu.

Pats saimnieks Pēteris ir mazrunīgs un vārdos skops vīrs, un ko tur runāt. Viņa un saimnieces Ārijas paveiktais redzams katram, kas vien tuvojas Jūzupeņu mājām, ienāk pagalmā, sper kāju pāri sliksnim. Labi uzturētas vecākās un no jauna celtas plašās saimniecības ēkas, paplašināta un pārbūvēta dzīvojamā ēka, tehnika. Tas — ģimenes vīriešu lepnums. Mājas zaļā rota, reti augi un puķes — Ārijas un meitas Jolantas darbs. Šajās mājās dzīvo arī vecmāmiņa, Pētera māte, kas savu puķu dārzu iekopusi un turējusi pēc saviem ieskatiem. Pēdējos gados jaunākās paaudzes sievietes to pamazām iekļāvušas kopējā mājas apzaļumošanas plānā, bet moderno augu grupas lieliski sadzīvo kopā ar vecmāmuļas dievkociņu un citām viņas pļavas puķēm. Pie mājas daudz kastaņu, ienācēju sagaida apiņu dārzs, kurš tiek audzēts dekoratīviem nolūkiem, jo Ārijai patīk to smaržīgie dzeltenzaļie ķekaru čemuri rudenos.

50 hektāros, ko apsaimnieko Pētera Skuteļa ģimene, aug graudaugi, kā arī barība saimniecības slaucamajām govīm. Lielajiem darbiem pa vidu vienmēr atlicināts laiks arī bērnu priecīgiem. Visas trīs atvases savu laiku izdzīvojušās pa

● Pēteris Skutelis ar pelēču barveža ādu. Tajā ziemas puteņainajā dienā Krivasolā medniekiem paveicies tikt uz pēdām pieciem vilkiem. Trīs pelēkus noguldījuši. Pētera šāviens liktenīgs bijis barvedim, istam milzim.

«raganas krēslu» — ķeburainu, zemē ieraktu stumbru. Tagad bērni jau lieli. Jolanta pēc Rēzeknes mākslas koledžas absolvēšanas studē tekstilmākslas nodaļā Mākslas akadēmijā un pašlaik pavada praksi Talsos. Normunds ir apguvis metinātāja arodu un kopā ar vecākiem kopj saimniecību. Vasaru pie vecākiem pavada arī Zigmunds, kurš Lūznavā mācās mājamatnieka specialitātē. Jaunām, stiprām rokām darbu kalni gāzami, tāpēc arī svētki Skuteļu mājās parasti atnāk gaidīti un plaši svinami. Jāņi nolīgoti ar ugunīm, dziesmām, jautrību, alu un sieru. Pēteri — tāpat. Jo šajās mājās stingri pieturas pie tradīcijām un uzskata par nepieļaujamu strādāt smagus darbus baznīcas noliktā svinamā dienā. Ārijai pat ir stingra pārlicība, ka Pēterdienā sazārdots siens vienalga aizies bojā. Vai nu pērkons kaudzē iespers, vai salīs un sapūs. Viņa atceras kādu Pēterdienu, kad siena vāli bijuši sausi un čagani, prasīt prasījušies kaudzē. Gar pamali ducinājies pērkons, un vilkušies lietūs mākoņi. Un tomēr pie siena kraušanas neķērušies, baidījušies. Pēc tam visur citur gan nolījis, bet viņu pļavai mākoņi apmetuši likumu.

Patiešām stiprs vārds mājas saimniekam. Ja vēl ņem vērā, ka arī iestiprināšanas krusttēvs bijis Pēteris, bet otrais vārds ielikts — Pāvils, un tas noticis Riebiņu baznīcā, kura celta Pētera un Pāvila godam, ir skaidrs, ka šajās mājās lielākie svētki ir Pēterdiena.

Jūzupeņos mājvietu un ģimeni atradusi Ārijas radniece Valentīna, invalīde, kura nevar dzīvot viena bez citu palīdzības. Uz šo māju nāk arī tie pagasta ļaudis, kam tik vien zemes, cik zem dzīvojamās mājas un pagalma, bet bērnu pulciņam tāpat gribas ēst.

Darba grūtums, svētku liksmība, līdzjūtība pret citiem, bērnu skološana, sētas skaistums, iziešana sabiedrībā, savu reizi sviēdru sāls, savu reizi — putojošs «vecais brālis», — vitāla, darbīga zemnieka dzīve mājā, kuras saimniekam stiprais Pētera vārds.

Lielu vārdu nesot

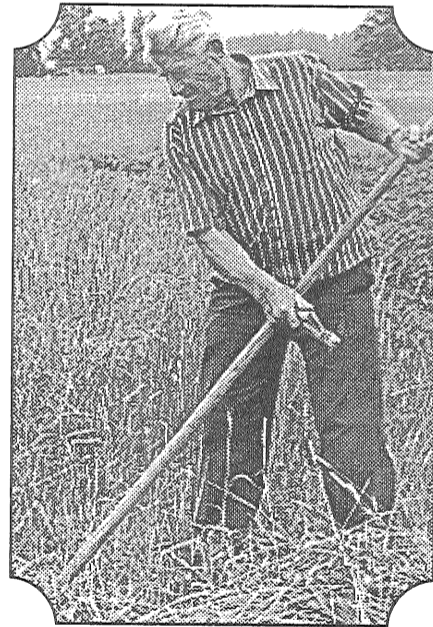
Cītam Saunas pagasta Pēterim klāt septiņdesmit gadu sliksnis, un 43 no tiem nodzīvoti kopā ar Annu. Annas — saimnieču diena — pienāks pēc mēneša, kad dārzos jau nogaršojama jaunā raža.

Saimnieks mājās sasaucams no pļavas. Kaut arī jaunie saimniekotāji — dēls Edgars ar vedeku Ināru parūpēsies par mehanizētu sienu novākšanu, vecais saimnieks ar izkapti applauj ap stabiem un aploka mietiem. Lai nopļautā pļavā nerēgotos nevīžīgi zāles kumšči tajās vietās, kur nevar iesniegties traktora pļaujmašīnas asmens. Un tā visās lietās. Ģimeņe pieradusi, ka noteicošais vārds un punkts uz «i» visos darbos pieder saimniekam Pēterim.

Pēteris savam tēvam bija otrais dēls. Pirmajam likts vārds Jānis. Vēl tagad strādā Raudas palīgskolā Daugavpils rajonā. Alus darišanu gan katru gadu uzticot jaunākajam. Jo otra tāda speciālista mieziša būšanā neatrast plaša apkārtnē. Pēterim Mozuļčikam nācies darīt alu dažādām godībām. Pērmvasar vienā reizē izbūvēti 800 litri. Alus vairums nonācis vietējās paju sabiedrības 50 gadu jubilejā, bet ar pārējo cienājušies viesi kāzās kaimiņos. Mieziša meistaram sava zināšana un stipruma jušana. Viņa darītā alus spēku vīri galvās jutīs, jautrības gars turēsies, bet dumji nepaliks un no kājām nekritis.

● Ārija, Normunds un Pēteris Skuteļi dienā starp Jāņiem un Pēteriem.

● Pēteris Mozuļčiks visā garajā mūžā nekad nav bijies smaga darba.

Pēterdienā Mozuļčikos ierodas arī otrais dēls un meita ar ģimenēm. Kopā ar kaimiņiem sanākot ap trīsdesmit apsveicēju. Arī šajās mājās Pēterdiena tiek turēta godā. Tikai vienu reizi pirms daudziem gadiem šajā dienā zārdots siens un par to pašu saimniecei joprojām klusi sirdsapziņas pārmetumi.

Atdodot svētkiem svētku daļu, kopumā Mozuļčikos dzīvo strādīgi cilvēki, kas ļoti smagi strādājuši kolhoza laikos. Pārpūle iedragājusi saimnieces veselību. Viņa labprāt savu vietu ļauj ieņemt vedeklai Inārai. Un arī naskajiem tecētājiem — mazzbērniem Gunitai un Guntaram, visu milētiem un lolotiem. Rītos, vēl miega pilnām acīm, abi saucot pēc vectēva un rīta kafijas, un laikam citu tādu māju neatrast, kur vectēvs mazzbērniem piens rīta kafiju. Sevišķo.

Turpinājums 2. lappusē.

Nacionālās ziņas

Latvija varētu iestāties Eiropas savienībā 2008. gadā

Kā liecina aģentūras Reuters aptauja, kurā piedalījās 70 eksperti, Latvija, Lietuva un Slovākija varētu iestāties ES 2008. gadā. Eksperti lēš, ka pirmās grupas kandidātvalstis, ar kurām jau sāktas sarunas par iestāšanos, — Ungārija un Kipra — varētu iestāties ES tikai 2004. gadā, bet Igaunija, Čehija, Polija un Slovēnija — 2005. gadā. Lai nostiprinātu stabilitāti Balkānos, eksperti uzskata, ka ES jāuzņem Bulgārija. Rumānijas izredzes iekļūt ES ir mazākas, jo pēc komunisma sabrukuma tā nav pienācīgi pievērsusies reformām. ES eksperti apsver arī iespēju slēgt īpašus asociācijas līgumus ar Albāniju, Melnkalni un Maķedoniju, lai radītu stabilitāti Balkānu reģionā.

Tautas partija var vienoties ar sociāldemokrātiem

Tautas partija pagaidām nekonsultējas ar citiem politiskiem spēkiem par jaunas valdības veidošanu un uzskata, ka koalīcijas pamatā jābūt ideoloģiskai saskaņai. Taču, ja Vija Krištopāna valdība nespēs tik galā ar krīzi valstī, TP valsts interese labā var vienoties arī ar sociāldemokrātiem, piektdien paziņoja TP priekšsēdētājs Andris Šķēle. Ministru prezidents šādus izteicienus vērtē kā kārtējo TP mēģinājumu tikt pie varas. Politiski prognozē, ka TP, TB/LNNK un LSDSP, kas sekmīgi vienojās par atbalstu jaunievēlētajai prezidentei Vairai Vīķei-Freibergai, varētu izlemt kopīgi darboties jaunā valdībā. Minēto partiju pārstāvji, kaut gan nenoraida šādu iespēju, tomēr uzsver, ka konsultācijas par to nav notikušas. «Tautas partija nav sevi nomocijusi ar šo jautājumu. Ar to visvairāk mokās «Latvijas ceļš». Vienošanos prezidenta vēlēšanās nenozīmē vienošanos par alternatīvu valdības modeli. Bet, ja jānostājas pret kukuļdošanu un amorālu politiku, TP vienosies arī ar sociāldemokrātiem,» uzsvēra A. Šķēle. Savukārt V. Krištopāna intervijā Latvijas Radio sacīja, ka no TP joprojām neesot dzirdēti konkrēti priekšlikumi, vienīgi gausnās par valdības mazspēju.

Latvijā dzīvo desmitiem tūkstošu Jāņu

Kā informē ledzīvotāju reģistra administrācijas nodaļa, Latvijā pašlaik dzīvo 71 567 Jāņi un 10 256 Līgas. Vārds Jānis šogad, tāpat kā pērn, ir vispopulārākais pasaulē nākušajiem Latvijas iedzīvotājiem: šogad ledzīvotāju reģistrā jau 95 bērni ir reģistrēti ar šo vārdu. Savukārt no 5184 pērn reģistrētajiem zēniem Jāņi ir 216, bet citu tautību bērniem Jāņa vārds dots 19 reizes. Šogad reģistrētas 32 Līgas, pērn 68 no 5064 reģistrētajām meitenēm.

Pauls pārkāpis likumu

Raimonds Pauls pārkāpis likumu, bez saskaņošanas ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju nojaucot kultūrvēsturiskās vērtības vasarnīcu Jūrmalā. Par šo pārkāpumu Paulam var piemērot administratīvo sodu līdz 250 latiem. Savukārt pēc Kriminālkodeksa Paulam varētu piemērot naudas sodu līdz 50 minūšu mēnešalgām vai arī brīvības atņemšanu līdz diviem gadiem. Arhitektūras pieminekļus drīkst nojaukt, tikai saskaņojot atjaunošanas projektu pilsētas būvvaldē, kas neesot izdarīts.

Deputātiem, iespējams, būs lielākas kompensācijas

Deputātiem paredzētās kompensācijas var izrādīties lielākas par viņu algām, ja Saeima pieņems grozījumus Kārtības rullī, kas paredz papildināt deputātu kompensācijas ar izdevumiem dzīvokļu īres izdevumu segšanai. Saeima nākamgad nolēmusi atteikties no dienesta dzīvokļiem un dienesta viesnīcām, tā vietā piešķirot kompensācijas īres izdevumu segšanai, kas nevar pārsniegt 50% no deputātu algas, kas tagad ir 372 latī. Kārtības rullī jau ir paredzētas citas kompensācijas, kas nedrīkst pārsniegt 75% no algas, un tas nozīmē, ka pēc Kārtības rullja grozījumu pieņemšanas deputāti varēs pretendēt uz kompensācijām 125% apmērā no algas.

Ziņas sagatavoja T. Elste

Pērkona dienā, Pēteros

● Pētera vārds, ko vecāki liek dēliem par godu svētajam Pēterim, ir vēl lielāks nekā Jānis, tā uzskata Mozulčiku saimnieks. Pēterdienas priekšvakarā ar sievu Annu, dēlu Edgaru, vedeklu Ināru un mazbērniem Gunitu un Guntaru.

Sākums J. lappusē

Jo mammas gatavoto viņi nemaz negribot redzēt. Vectēvs savu recepti neviens nestāsta, bet varbūt tas īpašais ir īpašā mīlestības deva. Abpusēja. No veikala atnestā saldējuma porcija tiek ar nazi pārgriezta, lai tiktu arī vectēvam. Viņš savukārt mazdēlam dārzā sameistarojis būdu, kur noslēpties no karstuma, mušām vai arī no pasaules.

Pagasta padomē jauno un veco Mozulčiku ģimenes tā arī raksturoja — strādīgas un satīcīgas, izpalīdzīgas. Retas tās mājas, kur zem viena jumta divas ģimenes tik labi saprotas un sadzīvo.

Vasaras un mūža vidū

Kad Pēterdienas priekšvakarā apciemojām Pēterus pavisam citā rajona pusē — Rušonas pagastā, atkal nācās satikt Pēteri, kuram, tāpat kā diviem iepriekšējiem — Saunas pagastā, bija divi dēli un viena meita. Pēteris Baško, Pakalnu mājas saimnieks Kastūrē klātienē iepazīstināja ar dēlu Aigaru, galdnieku pēc arodskolā iegūtās profesijas, pamatskolas absolventu meitu Karīnu un neklātienē — ar dēlu Aivaru. Ap sevi izstarodama dzīvesprieku, enerģiju, vitalitāti pretī nāca arī mājas saimniece Alīna. Baltkrieviete. Savulaik viņa izaugusi desmit brāļu un māsu pulciņā, no kuriem astoņi apmetušies uz dzīvi Latvijā. Jauniņa Alīna mācījusies par pārdevēju Madonā un gada laikā apguvusi latviešu valodu. Kad apprecējusies, lai vieglāk būtu saprasties ar vīra vecākiem, sākusī runāt latgaliski. Es uzskatu, ka gada laikā katrs var iemācīties runāt latviski, saka Alīna, ja vien viņš to grib. Viņai nevarēja ne kursu, ne līdzekļu no valsts. Bija mīlestība uz Pēteri un viņa zemi, un gribēšana bērniem iemācīt saprast tēvu viņa valodā. Tas viss ir noticis. Vīra vecākiem negribētā vedekla, baltkrieviete taču, isā laikā kļuva par mīļu tuvinieci. Alīnai toreiz bija 18, bet Pēterim — 19 gadu. Ja ne viņa, tad neviena cita, Pēteris toreiz pauda savu gribu vecākiem. Abu

dzīves ceļi bija krustojušies istā stundā un istā vietā. Bērnu jaunaudzīte tagad pāri abu galvām, skaistā pārticības mierā ģimenes laimi sargā glītās mājas, zied, zaļo, kuplo un nes augļus dārzī, tūrumi kā visur, kur dzīvei ir svētība.

Baško mājas ir viesmīlīgas, un Pētera dienā apsviecēju netrūkst. Gadās, ka vieni iet prom, bet citi tikai nāk. Abas svētku dienas pazīstamas arī Alīnai. Baltkrievijā svinot Ivana dienu, nedaudz vēlāk, jūlijā un arī Petra dienu, kas baltkrieviem esot ļoti svēta. Svinēšana notiekot gan draudzīgākā gaisotnē, visi sanākot pie viena kopīga Ivana uguns-kura, ne tā kā Latvijā, kad liksmojot mazākos pulciņos.

Pēteris Baško strādā arī valsts darbā, ir mērnieks Valsts zemes dienestā. Rušonas pagasta zemi viņš ir kājām izstaigājis krustu šķērsu, neviens par viņu labāk nezina tās atmatas, krūmaines, pārplūdušās zemes, ceļus un celiņus, augļīgus laukus, grāvjus, avotus un upītes, pļavas. Nevienš cits tik labi nezina arī kaimiņu ķildas, radu ķīviņus, draugu domstarpības, paziņu naidu, kāds nereti jāierauga mērniekam, pūloties samudžinātajā robežu jūklī atjaunot latviešu īpašumu pareizo rakstu.

Zemes reformas sākumā daudzi cilvēki šo lietu neņēma nopietni, — saka Pēteris Baško. — Zemes gabalu robežas netika noteiktas pareizi. Rezultātā pēc diviem trim gadiem viņi bija spiesti zemi pārmērīt no jauna. Diemžēl šodien ir cita veida problēmas. Daudziem zemes īpašniekiem nav naudas zemes mērīšanas darbiem. Ir pat tā, ka šim nolūkam pārdod govī.

Taču pagasts ir liels, un to, kuri vēlas, lai viņu zeme tiktu iemērīta, arī ir daudz. Pēteris Baško saka, ka mērīšanas darbos paiešot vēl divi trīs gadi, jo vienā mēnesī labākajā gadījumā var iemērīt desmit saimniecību zemi. Ar noteikumu, ka viss rit gludi un zemes īpašnieks

nekonfliktē ar citu. Mērnieks uzskata, ka šis ķildas par to, vai robežai par dažiem metriem jābūt uz vienu vai otru pusi, ir nožēlojamas, un strīdnieki tikai piespiež lielam cilvēku skaitam noraudzīties viņu ķildā, kas nereti nonāk līdz pat tiesai.

Vēl cits jautājums ir tas, kas būs ar šo īpašumu, tas ir, ar septiņiem vai desmit hektāriem, par kuriem vienā otrā reizē noticis tik liels ciniņš. Pašlaik uz šīs zemes visbiežāk dzīvo viens vai divi pensionāri, viņu lielie bērni, kam aiz murguras kolhoza darba gadi, un jaunā paaudzē — skolēni. Kas notiks tad, kad šie bērni pieaugs un daži hektāri viņu iztikšanu nespēs nodrošināt, bet tālākai skološanai arī nebūs naudas? Bet tas vairs neattiecas uz mērnieku, tās ir tikai tādas rūgtas pārdomas pēc tam, kad kārtējais īpašnieks apmierināts uzmet skatu svaigajām kupicām zemes gabala stūros. Jā, stūru stūriem tēvu zeme. Viņa praksē sarežģītākais gadījums bija, kad vajadzēja iemērīt zemi ar... piecdesmit stūriem.

Lai nokļūtu vienās mājās, nereti jābrauc pa citu māju ceļu, un kad latviešu zemniekā ierunājas īpašnieka gars, viņa loģiskās domāšanas spējas tādos brīžos zaudē elastību. Cik ciniņu nav izcinīts par celiņiem, ko paši kaimiņi vai viņu vectēvi ieminuši, kopīgi meitās ejot.

Pēteris Baško stāsta, ka ar Kaudziņu mērnieku laikiem paralēles gan nav velkamas. Šodien mērnieki nedala zemi. Viņi tikai izpilda zemes komisijas lēmumu, kas īpašniekam piešķirusi tiesības uz zemi.

Strīdīgajās situācijās un asā domu apmaiņā atrast loģisku un pareizu iznākumu Pēterim Baško palīdz tā zibenīgā reakcija un asums, kas izstrādāti kādā grūtā sporta veidā. Astoņdesmitajos gados Pēteris Baško bija slavens autosportists. Viņa paša meistartotie bagiji auto-krosa trasēs gāja garām sāncensiem un uz uzvarētāja pjedestāla, pārstāvēt savu — Rušonas saimniecību, Pēteris Baško nostājās ne reizi vien. Uzticamie zaudējumu un uzvaru biedri — bagiji tagad mūža nogali pavada Baško māju pagalmā. Dēli un sieva glabā ģimenes leģendas par šiem «trakajiem» laikiem, jo sieva trasēs malā, bet māte un tēvs pie televizora ne reizi vien sirdij stingstot sekoja pārgalvīgajam braucienam. Kopumā šie braucieni Pēteri aizveda līdz sporta meistara kandidāta nosaukumam.

Pētera meita Karīna nāk ar kuplu vainagu, kurā ievitas arī krāšņas pa Jāņiem svinētās Alīnas jubilejas puķes.

Pēteris — pašā vasaras un mūža augstākajā punktā.

L. Rancāne
J. Silicka foto

● Baško ģimenes foto šopavasār meitas izlaidumā. Pēteris un Alīna, un Karīna starp brāļiem Aigaru un Aivaru. (Foto no Baško ģimenes albuma.)

SIA «Būvteks» garantē kvalitāti

Nevisai sen uzņēmējs Jānis Teilāns intervijā «Novadniekam» teica, ka būtībā Preiļos ir maz uzņēmēju šī vārda īstā nozīmē, kas dod cilvēkiem darba vietas, palielina to skaitu, ražo un attīsta ražošanu, līdzekļus iegulda darbības apjoma paplašināšanā. Ka tā sauktie uzņēmēji galvenokārt ir veikalīņu īpašnieki, kas šādā veidā nodrošina iztikšanu sev un savai ģimenei. Un tā ir taisnība. Pilsētas sabiedrība vēl daudz maz zina par skandaloziem, līdz ausīm parādus iestīgušiem darboņiem, lielu objektu īpašniekiem, vai arī par citiem biznesa aprindām sevi pieskaitošiem vīriem, kas slaveni ar to, ka nemaksā algu saviem strādniekiem, nemaksā sociālos nodokļus, nenoslēdz ar viņiem darba līgumus. Būtībā par ļaudīm, kas ar vienu kāju izkāpuši no sociālisma attiecībām, bet otru tā arī nav izcēluši.

Tajā pašā laikā sevi pieteic jauna tipa uzņēmēji, kas izglītību ieguvuši jau brīvās Latvijas laikā, kam ir savādāks skatījums uz lietām. Pagaidām viņu rajonā vēl nav daudz, un plašāka sabiedrība par viņiem maz zina. «Novadnieks» uzsāk publikāciju ciklu par jaunajiem uzņēmējiem, un šodien iepazīstinām ar SIA «Būvteks» īpašnieku Aigaru Zīmeli. Saruna ritēja, klātesot līdzīpašniekam Viesturam Vucānam, bet tā kā administratīvā joma abu radniecīgu starpā — Viesturs ir Aigara sievas brālis — sadalīta šādi: Aigars direktors, bet Viesturs vietnieks, «Novadnieks» ar jautājumiem galvenokārt vērsās pie Aigara.

Izziņai. Aigars Zīmelis dzimis un dzīvo Preiļos, absolvējis Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kur ieguvis specialitāti būvnieks ar specializāciju ainavu arhitektūrā. Meitai Leldei ir četri gadi, bet viņas māmiņu, Aigara dzīvesbiedri Ingūnu preiļieši lielākoties pazīst gan kā konkursa «Misis Latvija '98» finālisti, gan kā pedagoģi Preiļu arodvidusskolā, kuru savukārt vada Ingūnas mamma Vaira Vucāne.

Aigara pirmā darba vieta bija Preiļu pilsētas dome, bet tagad apritējis vairāk nekā gads, kopš nodibināts pašam savs uzņēmums.

— Kas jūs pamudināja atteikties no darba, kurā bija nodrošināta regulāra samaksa, un pievērsties riskantajai uzņēmējdarbībai?

— Teiksim tā, — nomainījās politiskā vara un biju spiests aiziet.

— Cik ilgi nostrādājāt par arhitektu un vai izdevās realizēt savas ieceres?

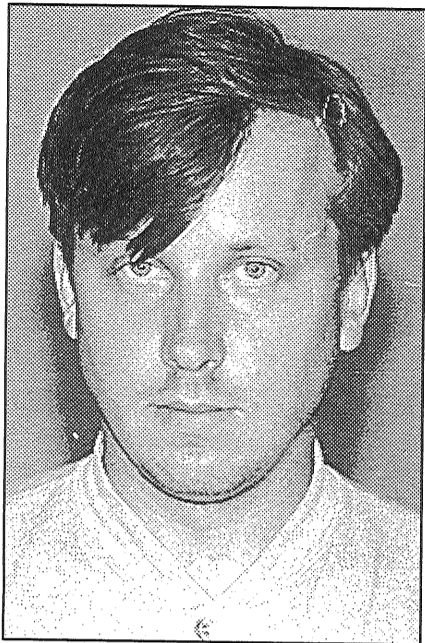
— Arhitekta amatā sabiju vairāk nekā divus gadus. Atšķirībā no citām Latvijas pilsētām, kur arhitekts ir padomnieks, Preiļos man neizdevās lauzt stereotipisko domāšanu un no domes savām idejām nesaņēmu atbalstu. Bija pat tā, ka atsevišķi uzņēmēji man draudēja par to, ka iedrošinos uzstādīt kaut kādas prasības. Ir starpība, vai arhitekts var nodarboties ar ideju ģenerēšanu, projektu radīšanu un to realizāciju, vai arī viņam ar administratīvu metožu palīdzību jācinās par arhitektūras prasību ievērošanu.

— Kā tapa jūsu uzņēmums?

— Vēl augstskolā studējot, mums, četrus cilvēkus grupiņai gadījās pastrādāt labiekārtošanas darbus Venstpīlī. Šie visi cilvēki tagad Latvijā ir izveidojuši atsevišķas četras vēra ņemamas firmas, kas savā starpā nekonkurē, bet pēc sava līmeņa ir tūlīt aiz lielajām ceļu būves firmām.

— Ar ko nodarbojas jūsu uzņēmums «Būvteks»?

— Pamatnodarbošanās un pamatvirziens ir teritoriālā labiekārtošana un bruģošana. Pērn uzsākām arī otru darbības virzienu — celtniecības remontdarbi.

● Aigars Zīmelis teica, ka firma «Būvteks» visiem darbiem, ko tā veic, dod garantiju. Tā tiek paredzēta līgumā. Bet pasūtījums tiek izpildīts tā, lai pie šī līguma punkta nav jāatgriežas. Klientam jāsaprot, par ko viņš maksā, uzskata Aigars Zīmelis.

Šogad realizējam projektu par būvmateriālu tirdzniecības veikalu. Nākošais darbības veids būs būvmateriālu izplatīšana vairumtirdzniecībā.

— Šiem darbības veidiem nepieciešama arī dažāda tehnika. Vai jums tā ir?

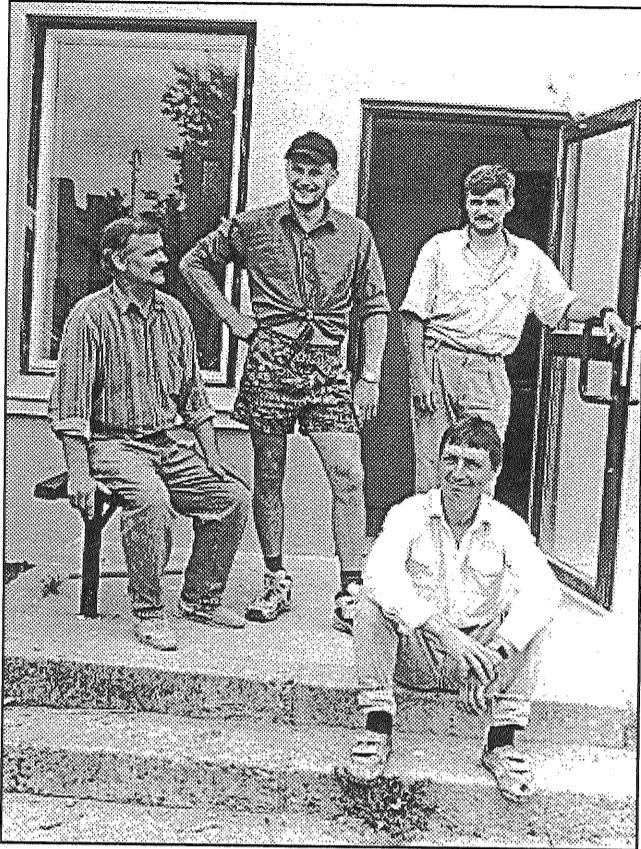
— Cilvēki ir pieraduši pie klasiskas celtniecības firmas izpratnes, bet tagad daudz kas notiek savādāk. Arī lielie Rīgas celtniecības uzņēmumi darbojas kā menedžmenta firmas, kurās inženieru celtniecības kantoris gādā pasūtījumus, piedalās konkursos, slēdz līgumus un vada projektu, katra konkrēta darba veikšanai piesaistot apakšuzņēmēju. Tikai tā var nodrošināt labu izpildījuma kvalitāti. Nevar vienlaicīgi būt labs kamīnu speciālists un teicami krāsot sienas. Kas attiecas uz bruģa likšanu, mums ir jābūt maksimāli mobiliem. Sagādātas visas bruģa likšanai nepieciešamās iekārtas, kas paņemamas līdzī, bet cita veida tehniku zemes darbiem mēs nolīgstam uz vietas, jo tā iznāk ērtāk, nekā no Preiļiem dzīt traktorus uz kādu vietu Latvijas otrā malā. Arī apdares darbiem nepieciešamie rīki un iekārtas sagādātas un tās vienmēr papildinām, ja apspriežoties ar saviem ļaudīm noskaidrojās, ka tās vajadzīgas labākai darba kvalitātei vai īpašam pasūtījumam.

— Cik darbinieku strādā jūsu uzņēmumā?

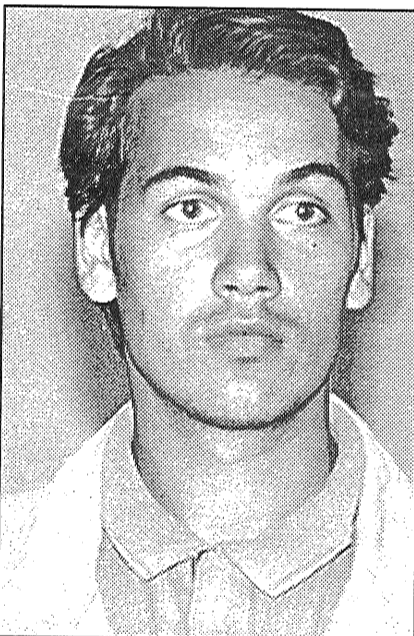
— Tuvākajā laikā atvērsim būvmateriālu veikalu, un tad kopā būs nodarbināti 13 cilvēki.

— Kādi pasūtījumi jums ir bijuši?

— Celtniecības firmas raksturo gada apgrozījums. Tas ir komercnoslēpums, ko avīzē negribu atklāt, bet pērn tas sastādīja nedaudz vairāk par pusi no gada apgrozījumiem nekā vienā daudz lielākā celtniecības firmā. Paredzu, ka šogad tas būs vēl lielāks. Diemžēl mazai firmai grūti panākt vēl lielāku apgrozījuma summu, un tas kļūst par šķērslī, lai varētu piedalīties nopietnos konkursos par pasūtījumiem. Jo konkursa noteikumos parasti ir prasība iesniegt pārskatu par iepriekšējo gadu, uzrādot apgrozījuma summu. Tomēr arī mums ir paveicies vinnēt konkursos un saņemt nozīmīgus pasūtījumus, kā, piemēram, Unibankas teritorijas labiekārtošana un bruģa likšana gan Preiļos, gan arī Rīgā pie bankas centrālās mājas Doma laukumā. Pasūtītājus mūsu darbs apmierināja, mūs palūdza šo darbu veikt arī pie Talsu un Alūksnes

● SIA «Būvteks» strādnieki Juris Abrickis (no kreisās), Kaspars Dzenis, Oskars Catlakšs, Miervaldis Bārtulis pašlaik nodarbināti būvmateriālu veikala iekārtošanā. Tas tiks atvērts jau tuvākajā laikā, un paredzams, ka šeit plašā izvēlē būs nopērkami gan Latvijas, gan ārzemju firmu celtniecības un apdares materiāli. Pie tam — par zemāku cenu nekā citos esošajos veikalos.

● Viesturs Vucāns saka, ka, studējot ekonomiku Latvijas Universitātē, nedomājis par atgriešanos Preiļos, jo nesaskatījis iespēju šeit normāli dzīvot un nopelnīt. Taču, beidzot augstskolu, sapratis, ka arī Rīgā situācija ir krasi mainījusies, ka arī Rīgā tāpat nevienam neesi vajadzīgs, nevienam nav ieinteresēts, lai tu ļoti labi pelnītu. Paverušās iespējas sākt pašam pelnīt Preiļos, un laiks parādīšot, kā būs vēlāk. Viesturs domā, ka pēc gadiem pieciem dzīve arī Preiļos tomēr iešot augšup. Viņš ieguvis bakalaura grādu un sāks mācīties magistratūrā, un jebkurā gadījumā būsot, kur izlietot viņa zināšanas.

Unibankas nodalām. Arī Zemes bankas trīs filiāles bruģošanas darbiem izvēlējās mūsu firmu. Veicām arī lielu Lattelekom pasūtījumu Gulbenē. Absolūti visi darbi bija jāveic pie Lattelekom Vidzemes reģiona centrālās mājas komunikāciju nomaīnā, zālienu, apstādījumu, žogu, soliņu, rampu, vārtu ierīkošanā. Preiļos strādājam firmas «AVIN — SIA» degvielas uzpildes stacijas labiekārtošanas pirmās kārtas celtniecības darbos un ir līgums

par otrās noslēdzotās kārtas darbu izpildi, «Latgales ceļi» centrālās ēkas remontdarbos. Tie ir lielākā apjoma darbi.

— Ko varat teikt par saviem darbiniekiem?

— Visi esam sākuši no nulles un mācāmies. Ir cilvēki, kuriem es pilnībā uzticos. Mūsu darbinieki regulāri saņem algu, un tie nav 30 vai 40 latu kā dažā labā citā uzņēmumā, kas vīrieša cilvēkam, kam ir ģimene, ir pazemojoši. Strādnieki ir apdrošināti, par viņiem tiek maksāts nodoklis. Maniem darbiniekiem bija sagādātas biļetes uz konkursu «Mis un Mistery Preiļi '99». Protams, pretī tiek prasīts kārtīgs darbs. Es neatzīstu mūsu valstī ieviesto sistēmu par bezdarbnieku pabalstiem un šo pabalstu atstrādāšanu.

Tas nedod nekādu rezultātu, nav tā darba. Labāk nodibināt brigādi un apmācīt šos cilvēkus labiekārtošanas darbiem. Par profesionāli veiktu darbu varētu arī attiecīgi maksāt.

— Kur ir jūsu firmas kantoris?

— Līdz šim tas bija dzīvoklī nomettais dators darba vajadzībām, kā arī mana mašīna un mobilais telefons. Tagad top neliels kantorītis jaunā būvmateriālu veikala stūrī.

— Ko jūs ieteiktu tiem, kas uzsāk celtniecības darbus?

— Sameklēt labu arhitektu, neaizmirstot ar viņu noslēgt līgumu par autoruzraudzību, lai pasūtītājs būtu drošs par katru viņa izlietoto latu, noteikti vajadzētu noslēgt līgumu ar speciālistu, kurš veiks darbu tehnisko uzraudzību. Līdz ar to ieguvēji būs gan pasūtītājs, gan darbu izpildītājs. Preiļos es ieteiktu sadarboties ar Andreju Makaveļski (SIA «Pils» arhitekts) un Artūru Poplavski (Preiļu rajona apvienotās būvvaldes vadītājs).

— Uzņēmuma nākotnes plāni?

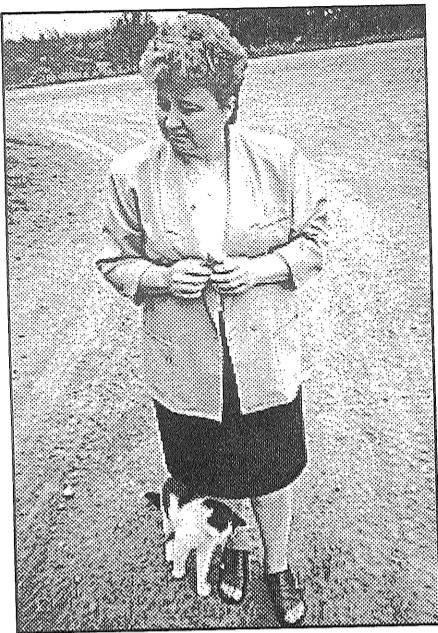
— Uzvarējām konkursā par bruģošanas darbu veikšanu Silenes un Viļakas robežkontroles punktos, pašreiz firma ierīko lietusūdens novadīšanas sistēmu robežkontroles punktā starp Latviju un Baltkrieviju. Nesen avīzē bija publicēts lielāko celtniecības firmu desmitnieks, un mēs esam strādājuši ar trim uzņēmumiem no šī desmitnieka. Nezinu, kura vēl cita Preiļu vai Latgales būvnieku firma to varētu teikt.

□□□

Nāk jauns gads, un nāk jaunas problēmas, uzskata Aigars Zīmelis. Tiklīdz vienas atrisinātas, parādās citas. Firma var garantēt darba kvalitāti tikai tad, ja izmanto kvalitatīvus materiālus, tāpēc pa šo laiku nav atstājusi riska izjūta, nezinot, cik labi kalpos viens vai otrs materiāls. Tagad jau apzināti uzticami un droši sadarbības partneri. Tajā pašā laikā sakrājies rūgtums par vietējo varu, jo tā nedz atbalsta, nedz interesējas par saviem jaunajiem uzņēmējiem.

L.Rancāne
J.Silicka foto

Veikals pagalma

● No autoveikala ierašanās kāds gards kumoss tiek arī vietējam mincim, patecībā par to viņš pieglaužas SIA direktorei Māritei Staģītei.

Rajona patērētāju biedrības sistēmā ir trīs sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kuras uzņēmušās preču piegādi ar autoveikaliem. Par izdevīgu to atraduši arī vairāki privāto uzņēmēji. Tāpēc pa lielākiem un mazākiem ceļiem pārtikas un rūpniecības ražojumi nonāk pie patērētājiem, dažkārt pat līdz pagalamam.

Kādu dienu SIA «Universālveikals PL» direktore Mārite Staģīte atlika darbus un ar «Novadnieka» korespondentiem devās pa sava autoveikala maršrutu no Rožupes līdz Siļukalnam. Pārdevēja — Valija Žukova un GAZ-52 šoferis — Česlavs Daniļevskis.

Mēžancānos pie vecās skolas, kur saimnieko bibliotēka, gaidīja trīs pircēji. Kamēr viņi izvēlējās preces, aprunājāmies. Jānis Patmalnieks, kurš precizēja, ka «nav zemnieks, bet tā — piemājiņnieks, tagad pensionārs», dzīvo tepat trīs simt metru attālumā, jūtas apmierināts. Viņš nebija liels stāstītājs, tāpēc sarunas pavedienu pārņēma Tekla Skrūzmane, sacīdama: «Ja nebūtu autoveikala, mēs te badā nomirtu. Mēs, veci, nekur aizskriet nevaram».

Viņai ejams kāds kilometrs, bet tas jau nieks vien esot. Autoveikals atved maizi un citus pārtikas produktus, augļus, var pasūtīt minerālmēslus. Mājās tur gotiņu. Abiem ar dzīvesbiedru pa septiņdesmit gadiem. Vēl jau spēks kaulos esot, tikai grūtības ar ūdens piegādi. Dzīvojot bijušās noliktavas — šķūņa — vietā, uz zemes ieraktām ap 40 tonnām minerālmēslu. Tāds pārbaģāts «aizdars» saindējis visu pakalnīti, aku rakt nedrīkst. Agrāk strādājusi par slaucēju un dzīvokli saņēmusi turpat uzceltā somu mājiņā, ko pēc tam atpirkuši no kopsaimniecības. Kad darbojusies ferma, ūdens ņemts no tās, ferma likvidēta, un viņi palikuši bešā. Gotiņai varot pasmelt no grāvja, bet pašiem jāiet uz tālu avotu, jānes ar nēšiem, ziemā jāvelk ar ragaviņām.

○○○

Č. Daniļevskis pastāstīja, ka ik rītu pulksten pusastoņos ir pie Līvānu universālveikala, kur iekrauj preces, brauc uz maizes ceptuvi un pulksten desmitos ir jau pirmajā pieturpunktā, dienas maršruta sākumā. Tie viņam dažādi. Pirmdien uz Rauniešu pusi un pa Sutru pagastu, otrdien — Rudzāti un Siļukalns, trešdien — Steķi, ceturtdien — Upmala un uz Jersikas pusi, piektdien — Rožupe un Siļukalns.

— Cilvēki pieraduši pie mūsu grafika,

● Ainas Kostenko mantinieki nav izbrīnīti, kad pārdevēja tante Valija uzdāvina košļenes — nav pirmā reize.

— teica Česlavs, — dod priekšroku, lai arī pa šiem ceļiem brauc konkurenti no privātfirmām. Žēl, klientiem maza pirkspēja, trūkst naudas pat pirmās nepieciešamības precēm.

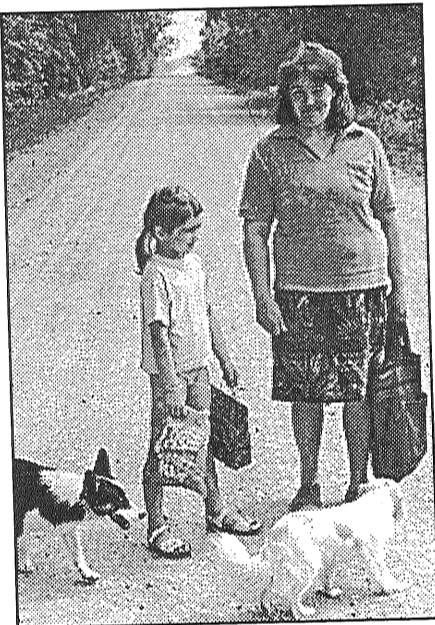
Pa ceļam uz nākamo pieturu (tā bija nostāk no maršruta) M. Staģīte izstāstīja, ka dienā ietirgojot 100-150 latu. Tas — pateicoties pieredzei, prasmei piedāvāt viedumu, pircēju vēlmju pārzināšanai un godprātīgai pasūtījumu izpildei. Gadoties, ka ļaudis uz pilsētas pastu lūdzot aizgādāt arī vēstules. Pieredzējusi pārdevēja neved neko lieku, ņem tik, cik varēs realizēt, un preces vienmēr ir svaigas. Pēc pasūtījuma piegādā cementu, slaucenes, piena kanas, minerālmēslus, arī apavus.

M. Staģīte:

— Valija zina, ko vajaga Jānim, ko Antonam — ne jau velti brauc ar autoveikalu piecus gadus. Sevišķi viņa gatavojas svētku dienās, jo katram jau gribas ko īpašu, lai svētki būtu gaišāki un tajā stūrītī, kur reti kāds svešs iegriežas, tikamāki. Brauc jebkurā gadalaikā, pa putekļainiem, dubļainiem un sniega aizputinātiem ceļiem. Uzceļojums precēm ir minimāls — dažī santīmi degvielas tiesai un arī algām. Mūsu SIA darbiniekiem nodrošina visas sociālās garantijas, maksā nodokļus. Cenas tiek noformētas pavadzīmēs veikalā Līvānos.

○○○

Kā cēlusies Gaigalova? Tā bija otrā pietura, kur gaidīja autoveikalu. Gaigalovā dzīvojot tikai Lāči. Viens no viņiem — Antons — izvilka papīriņu ar pirkumu pierakstiem, ko sastādījis kopā ar dzīvesbiedri: maize, batons, konfektes pie tējas... «Aliņū un šnabstiņū sieva nav ierakstījusi» — pajokoja, — «Septiņdesmit četru gadu vecumā tas jau arī lieki... Pirmais, kas te

● Liene Kurčina ar mammu Ināru un saviem četrkājainajiem draugiem.

● Šoferis Česlavs Daniļevskis apmierināts gan ar darbu, gan laipnajiem pircējiem.

● Antons Lācis Gaigalovā iepirkšanās politiku jau laikus apspriedis ar dzīvesbiedri un sagatavojis konspektu.

līdis līdumus, bijis uzvārdā Gaigala — viņam par godu nosaukta apdzīvotā vieta, mēs, Lāči, parādījušies vēlāk. Šī ceļa, kas tagad, nav bijis, uz Līvāniem braukuši ar lielu likumu caur Rubenjiem. Liekas, stipri zema un purvainā vieta, bet novadgrāvjus neredzēsiet — senāk zemnieki labi zināja, kur, ko un kad sēt, lai izaugtu un nogatavotos».

Antona Lāča saimniecībā 22 hektāri zemes, aprūpēt palīdz dēls, kurš dzīvo Rožupē. Tagad saimniecība skaitās uz viņa vārda, bet 1907. gadā pircis vēl Antona tēvs. Agrāk dēls strādāja par mehānisko darbinicu vadītāju, privatizēja tās, bet pats kopsaimniecībā bija tālo reisu šoferis. Apbraukājis visas Krievijas rietumu lielākās pilsētas, uz tirgiem svētdienās vadājis kaimiņus. Nopelnīt gan neko nav izdevies, tikai iztikšanai atlicis. Dzīvesbiedre Veronika strādājusi laukropības brigādē.

Andris Lācis ar ģimeni apsaimnieko 14 hektārus lielu saimniecību. Kopā ar kaimiņu viņiem esot traktors. Abonē un lasa «Novadnieku», kurš pietiekami plaši informē par rajonu un stāvokli valstī, pēc citām avīzēm neesot vajadzības, turklāt tās dārgas. Bet par jauno valsts prezidentu vēlētos redzēt Anatoliju Gorbunovu. Nopirka maizi, desas, vēl citus produktus, ko uzskata par delikatesēm, jo visu citu dienišķo saražo paši. Ir sava automašīna un nav problēmu pēc lielāka pirkuma «aizšaut» uz pilsētu.

SIA direktore piebilda:

— Divos punktos jau ietirgoti seši lati. Preiļos, kur veikals pie veikala (pēc domes ziņām — 150 kopā), varbūt pa visu dienu kādam privātajam izdodas tās preču apgrozījums. Mēs apmainām mantas, ja gadās brāķis, ko privātais dara nelabprāt. Vairāk pircēju ir pensiju izmaksas dienās un baznīcas svētkos.

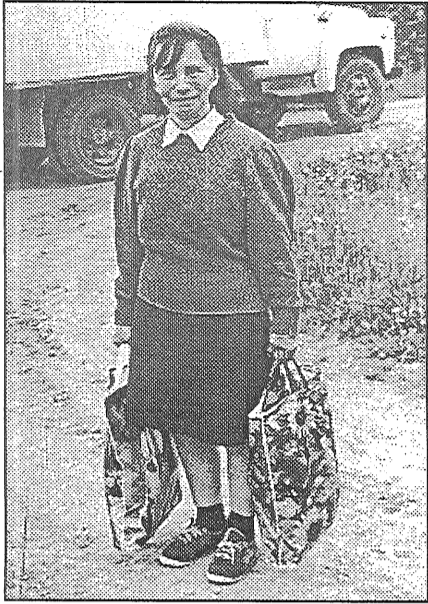
○○○

Rubeņkolns ir tāds neliels paaugstinājums līdzenumā. Kādreiz laikam nedzīvo. Monika Lukjanska atnākusi no «Aizkalnes» mājām — tādu nosaukumu savā laikā izdomājis vīrs. Nu viņa dzīvo viena un nekāda lielā pircēja nav. Dēls apmeties citur, mātei tikai palīdz saimniecībā. Darba tur esot daudz, laika atliekot vienīgi TV panorāmu noskatīties. Toties Elzai Bogdānei no purva malas kāda kilometra attālumā krietni vairāk visa bija jāsapērk — mājās lielāks tērētāju pulks. Mājas sauc «Dzintari».

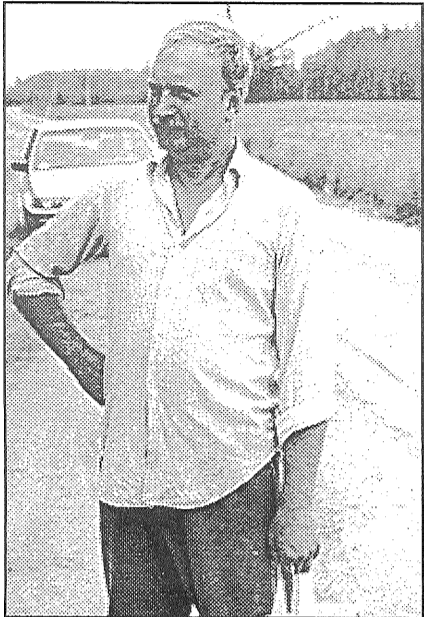
Izrādījās, ka mūsu izbraukuma vadītāja M. Staģīte Līvānu vidusskolā mācījies kopā ar viņas brāli Kārli. Tad var arī vairāk papļāpāt. Agrāk Elza dzīvojuši Ogrē. Kad tēvs Eduards un māte Anna palikuši veci, atgriezies. Šis veikals esot vienīgais, kas piebrauc tik tuvu un pilnīgi apmierina pieprasījumu.

Vēl viens nerunīgs kungs bija atnācis ar kanniņu pēc pasūtītā benzīna. Tie arī bija visi Rubeņkolna pircēji un Č. Daniļevskis «griezta ratus» atpakaļ.

celiņa galā

● Bagāts pirkums ir Elzai Bogdānei Rubeņkolnā.

● Andris — viens no trim Lāciem ciemā.

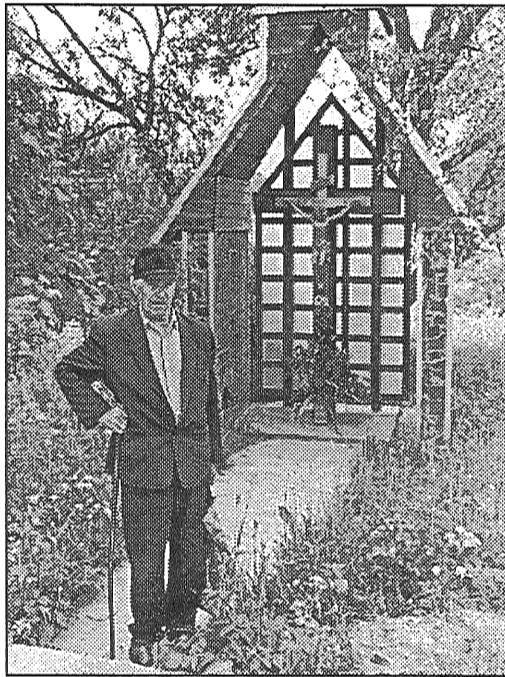
● Mariannas Geidukas «ģimenes bilde» ar mazdēlu Kristiānu klēpi, otru mazdēlu Kasparu blakus, aizmugurē — vedekla Sarmīte, bet pa malām — Daira un Dace.

● Runīgā Tekla Skrūzmane Mežančānos.

● Laikam jau mazā Daiga bija pirmā, kas tēti Valdi Čivkuli «saagītēja» doties pie autoveikala.

● Jānis Saldatāns pie Locupu krucifiksa.

● Eleonora Vilcāne šoreiz iegādājusies pašu nepieciešamāko.

○○○
Cītā, mazliet lielākā kalnā un tuvāk lielajam ceļam — Peivelišķu kalnā — pirmais ieradās Valdis Čivkulis ar meitiņu Daigu. Viņi atbraucējus pamanijuši no pagalma, tur, savukārt, redzēja vieglo automašīnu, bet aiz mājas stūra — bišu stropus. Šīs mājas un saimniecība esot dzīvesbiedres Līgas mantojums no vectēva, kurš dzīvojis Sumanakas upītes krastos.

Emīlija Plācene no ciema nomaies teica, ka, neskatoties uz savu uzvārdu, ir īsta latgaliete: senči no mātes puses kādreiz ienākuši no Rudzātiem, no tēva puses — vārkavieši. No visiem veikaliem, kas te apgrozās, priekšroku dodot šim gan tālab, ka tas iebrauc pašā ciemā, gan tāpēc, ka labi pilda pasūtījumus, piemēram, atved kombinēto lopbarību.

Apkalpojusi pircējus, V.Žukova nestei-

dzās novākt kāpnītes un doties uz automašīnas kabīni: vēl vienai pircējai vajagot būt. Pa to laiku noskaidrojām, kādas vēl pasūtījuma preces autoveikals piegādā: kaulu miltus kilograma fasējumā par 19 santīmiem, kalcija miltus par tādu pat cenu kilogrammā, ķēdes ar mītu lopiņu piesiešanai par 4 ar pusi latiem, piekaramās ķēdes par 63 santīmiem, mēslu dakšas par diviem ar pusi latiem, astoņu roku izkaptis par 6 latiem, veļas katlus par 6,80 latiem un tamlīdzīgi.

Gaidītā pircēja bija «Novadnieka» lasītāja Eleonora Vilcāne. Viņas dzīvestāsts nebija tik romantisks. Trešās klases skolniece rītā vēl nebija paspējusi saposties mācībām, kad mājās ieradās svešinieki, lika sagatavoties uz neatgriešanos trim bērniem (viņai, Jānītim un Vaļai), tēvam, mātei un vectēvam — tika izvesti uz Tomskas apgabalu. Un tikai tālab, ka onkulis — tēva brālis — bijis aizsargs. Vectēvs tur palika uz mūžiem. Viņai pašai 1957. gadā kopā ar kaimiņu ģimeni ļāva atgriezties. Vēlāk, pēc diviem gadiem, pārradās citi, arī Sibīrijā dzimušais brālis. Apmetušies Latgalē, tikai māsa Valentīna, kura mācījās krievu skolās, ieguvusi farmaceites izglītību, vada privatizētu aptieku Majoros.

○○○
«Kostiņu» lepnās mājas ceļā malā Erenbirzēs gaida trīs pircēji: saimniece Aina Kostenko ar Igi (pilnā vārdā Igoru, kuram šoruden jāierodas 1. klasē) un brāļadēlu Ainī Baško. Abi puikas saņēma pa dā-

vanai — košleņu paciņai (pārdevēja saka, pašai man bērnu nav, gribas ar kādu niecīgu prieku sagādāt svešajiem).

Jānis Saldatāns veikalu sagaidīja uz piebraucamā celiņa. Māja veca, redzējusi daudz laba un ļauna, bet vēl izskatīga. Par to, ka ievērojamā vietā, liecina oriģināli izveidots krucifikss (autors — Rēzeknes mākslas koledžas pasniedzējs un koktēlniecības meistardarbnīcas vadītājs Jānis Igovens), kura tapšanā palīdzējuši arī radnieki. Vecais vīrs Locupos nav nekāds liels pircējs, viņa iztikai daudz nevajag — iztērē tikai divi latī un 85 santīmi. Uzzinājis, ka ciemiņi no «Novadnieka», teica paldies, ka laikraksta slejās varot atrast daudz interesanta.

○○○
Gardriveši. Latgalē ar vietu nosaukumiem nav šķiedušies: vienādu var atrast vairākos pagastos, un tie doti vai piemiņai par novadiem, no kuriem cilvēki nākuši, vai pēc kādām raksturīgām pazīmēm. Garā druva... Te, pie kādas vecas mājas ar ābeļdārzu uz ceļa pusi, kam apkārt sastādītas egles, gobas, liepas, citi koki nu vareni saauguši, ka nav redzams, ko slēpj (saimniece te nedzīvojo)ot, ieradās vīrs ar velosipēdu. Citu pircēju nebija. Č.Daniļevskis saskaitīja, ka nedēļas laikā viņam iznākot ap 80 pieturām, kurās jau gaida, netrūkst arī tādu, kad kāds cienījams sirmgalvis ar somu rokās aptur neplānotā vietā. Vai nepalīdzēsi? Visi maršruti ir ar mērķi, lai aptvertu visnomaļākās apdzīvotās vietas. Viena izbrauciena kopgarums ap 100 — 150 kilometriem.

Mazā Lienīte, kura no tantes pārdevējas jau dabūjusi dāvanu, stādīja priekšā mammu Ināru Kurčīnu. Tā, savukārt, atvainojās, ka abas neesot «fotogēniskas», jo nupat no ravēšanas. Pa kājām pinās divi šunēļi — raibs un balts.

○○○
Rīgos uzmanību pievērsām ķiploku plantācijai. Pie kāda varen veca vītola piena savācēju ērtībām ierīkots galdiņš, kas kalpo arī kā apkaimes lauku ļaužu iepirkšanās vieta. Bet lielā ķiploku audzētāja izrādījās Zenta Bindare.

— Ne ar pienu, ne gaļu zemnieks neko vairs nevar nopelnīt, — viņa stāstīja, — pērn Rīgā pārdevu vairāk par pusotru tonnu. Lētāk nekā veikalā, tomēr audzēšana neprasa kādus īpašus ieguldījumus. Un tomēr mazumiņu var nopelnīt. Dažas govīs turam, nododam mazliet piena, audzējam cūkas pašu vajadzībām.

○○○
Pie bijušā Broku veikala Siļukalna pagasta Bernānos dzīvo tā kādreizējā pārdevēja ar divdesmit gadu darba stāžu Marianna Geiduka. Kamēr vedekla Sarmīte pabeigusi darbu lopu kūti, kur viņu gaidīja sešas govīs, iepirkās autoveikalā pagalma priekšā, Marianna pieskatīja mazdēliņu Kristiānu. Ap pagalmu, kā jau vecā viensētā, daudz koku, ziedu, apiņu, starp ābeļēm bišu stropi, staba galā savu māju no žagāriem savijis stārķis — tur galvas cilā četri jaunie. Šie putni ar viņiem satiekot jau 33 gadus. Saimnieks Edgars aizraujas ar kokapstrādi — uzcēlis darbnīcas, klēti un kalti, arī pirmo savas prasmes paraugu — oriģinālu tualetes namiņu pēc brāļa Jāņa, kurš dzīvo Rīgā, projekta. Sētas lepnums — no tēstiem akmeņiem 1905. gadā tēvutēvu celtā kūts, kā daždien turīgās latgaļu sētas. Sakoptības skatēs esot tikuši arī pie godalgām. Pie viņiem pa vasaru ciemojas divas radu meitenes no Rīgas — Daina un Dace Indričānes, palīdz sakopt dārzus.

○○○
Pa ceļu autoveikals virzījās līdz Teilāniem, tad nogriezās uz Būmaņiem, Borovku, Filipsolu un tālāk. Katrā pieturā gaidīja interesanti cilvēki, notikumu atstāsti, bet mums brauciens bija jāpārtrauc. Žēl. Līdz citai reizei!

A.Rancāns
J.Silicka foto

Domes un pilsētnieku interesēs

Kādā veidā savas pašvaldības intereses var aizstāvēt jurists, stāsta Līvānu domes juridiskās un lietvedības nodaļas vadītāja Renāte Šmukste:

— Šīs nodaļas, kurā strādā četri cilvēki, kompetencē ir gan lietvedības, gan kancelejas, gan kadru jautājumi, bet manā pārziņā ir visi jautājumi, kas saistās ar juriskonsultanta darbu.

Līvānu domes intereses pārstāvēt tiesās kā juristei man nācās arī vēl tad, kad strādāju par domes priekšsēdētāja vietnieci. Pašlaik pamatdarbs ir dažādu līgumu slēgšana un arī tiesu lietas, aizstāvot pašvaldības intereses gan kā prasītājai, gan kā atbildētājai, gan arī kā ieinteresētajai personai. Biežāk gan nākas būt atbildētāja lomā, jo daudz iznāk tiesāties par nekustamā īpašuma tiesību atjaunošanu.

Viena no šogad tiesā skatītajām lietām bija pret Daugavpils SIA «Impoileks» par soda naudas piedziņu sakarā ar mazuta nepiegādi. Līvānu pašvaldība bija izsludinājusi konkursu par mazuta piegādi 1997./98. gada apkures sezonai. Uzvarēja minētā firma. Tika noslēgts līgums, noteikti piegādes termiņi un apmaksas summas. Taču SIA «Impoileks» šo piegādi laikā neveica un arī nebrīdināja par nepiegādes iemesliem. Kad firma atgādās, tā gan atsūtīja vēstuli, ka ir iestājušies, juristu terminos runājot, «nepārvaramas varas apstākļi», kas traucē izpildīt saistības no firmas neatkarīgu apstākļu dēļ. Taču mēs uzskatījām, ka tie nav attaisnojoši iemesli, un griezāmies tiesā ar prasību par līgumsoda piedziņu, kā tas bija paredzēts līgumā. Vispirms lietu izskatīja Daugavpils tiesa. Tā apstiprināja mūsu prasību. Firma pārsūdzēja Latgales apgabaltiesā, un arī tā atstāja spēkā Daugavpils tiesas spriedumu.

Pašā mūsu darbības sākumā bija divas saimnieciskās lietas, kas var noderēt kā brīdinājums nedot nepamatotus galvojumus citai personai kredītu un aizdevumu saņemšanai no bankām. Iepriekšējā pašvaldības vadība bija devusi galvojumus divām firmām par diezgan lielām summām, un šīs firmas naudu bankām nebija atgriezušas. Izpētot likumdošanu, mēs mācījām pierādīt, ka bankas nedrīkstēja pieņemt galvojumus no pašvaldības, jo pašvaldībai nebija tiesību tos sniegt. Līdz ar to šajās tiesās dome vinnēja, un no mums nepiedzina neatmaksātā aizdevuma summas. Tādējādi nosargājām 38 tūkstošus latu no sava pašvaldības budžeta. Tā nemaz nav tik maza summa.

Galvenokārt visas lietas, ar kurām nākas strādāt, ir saistītas ar to, ka likumos, kas paredz namīpašumu denacionalizāciju — to atdošanu likumīgajiem īpašnie-

● Savas pilsētas iedzīvotāju un Līvānu domes interesēs juristei Renātei Šmukstei teicami jāpārzina likumdošana. Vinnētās prāvas to apliecina.

kiem, kā arī par zemes reformu pilsētās bija noteikts konkrēts pieteikšanās termiņš. Ļoti daudzi cilvēki tos nokavēja, un viņiem ar savām prasībām atliek tikai griezties tiesā. Par lielāko domes uzvaru var uzskatīt to, ka vinnējām prāvā par bibliotēkas ēkas īpašuma tiesību saglabāšanu. Šī tiesa notika vairākās kārtās, bet pašas beigās izdevās pierādīt, ka ēkā vairāk nekā 60 procentu apjomā veikta rekonstrukcija. Pašvaldībai tika saglabātas īpašuma tiesības. Ļoti ilgi tiesāšanās notika par aušanas ceļa ēku. Lieta nonāca līdz pat Latgales apgabaltiesai, taču tajā abas puses nospriedām, ka jāslēdz mierizlīgums. Pašlaik īpašums sadalīts starp īpašnieka mantinieku un pašvaldību, pamatēka palika mantiniekam, bet piebūve — pašvaldībai.

Ir notikušas daudzas tiesas, kurās nācies būt par atbildētāju. Pēckara periodā bija ļoti daudz deficēto māju (bezsaimnieku mājas, kas uzņemtas pašvaldības bilancē, bet rada tai zaudējumus un kuru uzturēšanai bija jāiegulda vairāk nekā varēja saņemt atpakaļ), un atbilstoši tā laika likumdošanai pašvaldība tās varēja pārdot un arī pārdeva fiziskajām personām. Tajos laikos tā tika pārdotas ļoti daudzas mājas. Tagad uzrodas zemes īpašnieki vai viņu mantinieki un prasa atjaunot īpašuma tiesības. Ja ir pierādīts nacionalizācijas fakts, tad to var veikt pašvaldība ar denacionalizācijas komisijas starpniecību, bet, ja nacionalizācija netiek pierādīta, mantinieki var griezties tiesā, lai pierādītu, ka pašvaldība kaut kādā veidā bijusi ieinteresēta viņus izlikt no

mājām un tās uzņemt savā bilancē. Būtībā pašreizējie dzīvojamo ēku īpašnieki ir fiziskas personas un uzskatāmi kā labticīgi ieguvēji, un tiesa parasti šādas prasības noraida. Pašvaldībai ir jāizmaksā kompensācija tādā vērtībā, par kādu tika slēgts darījumu akts tajā laikā, piemērojot indeksus un pašreizējos izcenojumus. Šāds gadījums mums bija, mēs izmaksājām nepilnus 500 latus, bet tiesā mēs vinnējām un saglabājām labticīgajam ieguvējam tiesības paturēt savu īpašumu. Visvairāk tiesāties nācies par zemes īpašuma tiesībām. Ja zemes lietotājs, dzīvojamās ēkas īpašnieks ir fiziska persona, viņš uzskatāms kā labticīgs ieguvējs, un likums par zemes reformu pilsētās viņam dod tiesības iegūt zemi īpašumā par samaksu, un mantinieku iesniegumus tiesas lielākoties noraida. Taču esam zaudējuši gadījumos, kad uz zemes atrodas juridiskās personas, jo tiesa īpašuma tiesības atjaunoja bijušo zemes īpašnieku mantiniekiem.

Daudzos gadījumos cilvēki nesaprot, ka zemes reformas likums ar zemes komisijas starpniecību tikai dzīvojamās ēkas īpašniekam paredz tiesības izpirkt zemi. Ļoti daudz pretenziju bija no mazdārziņu apsaimniekotājiem. Viņiem zeme nodota tikai pagaidu lietošanai. Nesen vinnējām vienā lietā, kas bija nonākusi līdz pat apgabaltiesai. Prasītāja lūdza, lai viņai saglabā zemes lietošanas tiesības ar zemes izpirkšanas tiesībām. Tiesa to noraidīja.

Ļoti interesanta lieta, kas vēl atrodas Latgales apgabaltiesā, ir par ceļa servitūta

tiesību noteikšanu. Kamēr zeme bija valsts īpašumā un nodota tikai lietošanā, kaimiņienes draudzīgi pārvietojās pa kopīgu ceļu. Līdzko tika noformēts zemes īpašums, attiecīgie pārvietojās. Katrs zemes kvadrātmeters kļuva «mans». Šajā gadījumā prasītāja nepiekrīt nekustamā īpašuma formēšanas brīdī par labu citam nekustamajam īpašumam piešķirtajam apgrūtinājumam. Preiļu rajona tiesa viņas prasību ir noraidījusi.

Ir arī tādas lietas, par kurām uzskatām, ka velti tiek izniekots pašvaldības laiks. Līdz pat Augstākajai tiesai nonāca lieta, kad zemnieku saimniecība «Ezeriņi» iesūdzēja tiesā domi par to, ka esam atjaunojuši zemes īpašuma tiesības bijušā īpašnieka mantiniekam, balstoties uz arhīva izziņām, kurām nav sniegta pamatota informācija par nekustamā īpašuma piederību un īpašnieku pēc stāvokļa uz 1940. gada 21. jūliju. Zemnieku saimniecība tiesu zaudēja, jo šis nekustamais īpašums jau bija reģistrēts Zemesgrāmatā, un tāpat arī tā bija izvērtējusi visus iesniegtos dokumentus.

Kā civilprasītāji esam vienā krimināl-lietā, kas velkas ļoti ilgi. Ogres rajonā notika avārija, kurā tika sadauzīta Līvānu 1. vidusskolas mašīna. Atbildētājs ir pārsūdzējis Ogres rajona tiesas spriedumu, un lieta jau pusotru gadu atrodas Rīgas apgabaltiesas lietvedībā. Līdz ar to no vainīgās personas nevaram atrast līdzekļus. Augstākajā tiesā atrodas lieta par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu (nokavētais pieprasījums). Zemes gabaliņš ir tikai 596 kvadrātmetri liels, tas atrodas kultūras nama priekšpusē. Uzskatu, ka ir ļoti būtiski ievērot zemes īpašnieka uzvārda saskaņotību ar iespējamā mantinieka uzvārdu. Manuprāt, ir atšķirība starp uzvārdu Aizporiete un Aizpuriete saknēm. Tiesa to arī ņēma vērā. Ārzemju mantiniekiem šie kvadrātmetri kultūras nama priekšā ir būtiski, bet vēl nozīmīgāki tie ir mūsu pašu pilsētas iedzīvotājiem, jo vasarās laukums tiek izmantots kā estrāde. Ko nozīmē sabiedrības interesēm svarīgu vietu nodot privātipašumā, rāda piemērs ar pilskalnu Jersikas pagastā.

Arī jebkurā citā gadījumā, ja vien tas nav pretrunā ar likumdošanu, cenšamies aizstāvēt savu pilsētas iedzīvotāju intereses.

Kaut lielākoties dome tiesās vinnē, piedzīvoti arī daži zaudējumi. Zaudējam Latvenergo. Bijām pieņēmuši lēmumu atslēgt elektrību, ja par to netiek maksāts. Latvenergo kā pamatojumu izmantoja to, ka ar savu rīcību dome ierobežo tā uzņēmējdarbību.

L.Rancāne
J.Silicka foto

«NOVADNIEKA» KALENDĀRS

Rajona padome

- ◆ 1. jūlijā pulksten 15.00 piedalīšanās Daugavas fonda valdes sēdē Keguma pilsētas domē.
- ◆ 3. jūlijā atjaunotās A.Paulāna keramikas darbnīcas atklāšana Jasmuizas muzejā. Sākums pulksten 13.00.
- ◆ 7. jūlijā pulksten 10.00 apvienotā komiteju sēde.

Līvānu dome

- ◆ 1. jūlijā pulksten 9.00 domes sēde.
- ◆ 2. jūlijā balle, spēlē «Zelļi». Sākums pulksten 23.00.

Pelēču kultūras nams

- ◆ 3. jūlijā pilngadības svētki. Sākums pulksten 21.00. Pēc tam balle, spēlē «Septembris» no Jēkabpils.

Saunas tautas nams

- ◆ 2. jūlijā balle, spēlē «Vējš». Sākums pulksten 23.00.

Rožkalnu kultūras nams

- ◆ 3. jūlijā diskotēka no Rēzeknes, sākums pulksten 23.00.

Informāciju sagatavoja L.Rancāne

Kāds ir mūsu garais starpbrīdis?

Latvijas Neatkarīgā Televīzija (LNT) uzņem un rāda televīzijā jauniešu seriālu «Garais starpbrīdis», bet par jaunu sēriju scenāriju autoru tiek aicināts ikviens Latvijas skolēns un jauniešis. Ar šādu nolūku — aicināt piedalīties scenāriju konkursā — «Novadnieka» redakciju apmeklēja LNT jauniešu seriāla «Garais starpbrīdis» režisors Armands Ekštets. Viņš sniedza šādu informāciju:

— Visas Latvijas jauniešus aicinām piedalīties konkursā par līdzdarbību scenārija rakstīšanā. Tas nozīmē, ka katrs jauniešis var piedalīties seriāla veidošanā, uzrakstot savas idejas, notikumus, vērojumu no savas skolas dzīves. Visu, kas, viņuprāt, ir interesants. Scenāriju konkursā var piedalīties visu vecumu jaunieši, kaut arī jāņem vērā, ka filmas varoņi

galvenokārt ir vienpadsmitās, divpadsmitās klases audzēkņi. Darbība jāparedz filmas ešošajiem varoņiem.

Notikumi var risināties gan skolā, gan ārpus tās. Jāatceras, ka sērija ilgst apmēram 20 minūtes, un tās laikā darbībai jāattīstās un jānonāk līdz risinājumam. Scenārijs var būt brīvā atstāstījuma veidā. Trīs labāko scenāriju autori saņems balvas, kā arī varēs piedalīties filmēšanā, kas atsāksies augustā.

Idejas un scenāriji jāšūta uz LNT, Rīgā, Elijas ielā 17, LV — 1050, ar norādi «Garajam starpbrīdim».

Armands Ekštets informēja arī par to, ka skolām, ārpuskolas un kultūras iestādēm ir iespējams izaicināt pie sevis «Garā starpbrīža» veidotājus un filmas galvenos varoņus. Tiem, kas to vēlas, ir jāgriežas LNT.

L.Rancāne

